

Κόσμος

Εκφράζει η Γερμανία την ευρωπαϊκή

«Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν αφορά μόνο την ειρήνη μεταξύ των εθνών. Ενσαρκώνει ως πολιτικό οικοδόμημα αυτή τη συγκεκριμένη κατάσταση στην οποία αναφερόταν ο Σπινόζα. Ενσαρκώνει ως μια κοινότητα αξιών αυτό το όραμα της ελευθερίας και της δικαιοσύνης»

Zozé Manouél Mπαρόζο, παραλαμβάνοντας το Νομπέλ Ειρήνης για λογαριασμό της ΕΕ

Καθώς το όραμα για ειρηνική, ευημερούσα και δημοκρατική Ευρώπη κλονίζεται από την κρίση, η ηγετική αξιοπιστία και η πρακτική του Βερολίνου δοκιμάζονται στα μάτια συμμάχων και αντιπάλων

ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΕΙΡΗΝΗ ΨΥΧΑΡΗ

Η δραματική «καρχηδόνια ειρήνη» που επιβλήθηκε στην Ελλάδα στη Σύνοδο Κορυφής την περασμένη εβδομάδα έφερε για ακόμη μία φορά στο προσκήνιο το κρίσιμο ερώτημα που οι ισχυροί της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) αποφεύγουν να απαντήσουν: Έχει πραγματικά η «ευρωπαϊκή οικογένεια» κοινές αξίες και πεποιθήσεις, κοινά συμφέροντα και κυρίως την πολιτική βούληση για να τα υπηρετήσει; Η άτεγκτη στάση του Βερολίνου, της «ατμομηχανής» της ΕΕ, στο ζήτημα της ελληνικής κρίσης χρέους επικρίθηκε έντονα από αναλυτές και πολίτες εντός και εκτός της Ευρώπης. Η αυξανόμενη επιρροή μιας «άπονης», όπως χαρακτηρίζεται, Γερμανίας στην πολιτική κατεύθυνση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος θέτει εν αμφιβόλω όσα συμβολίζουν τα 12 αστέρια στη

σημαία του: τα ιδανικά της ενότητας, της αλληλεγγύης και της αρμονίας ανάμεσα στους λαούς της.

«Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν αφορά μόνο την ειρήνη μεταξύ των εθνών. Ενσαρκώνει ως πολιτικό οικοδόμημα αυτή τη συγκεκριμένη κατάσταση στην οποία αναφερόταν ο Σπινόζα. Ενσαρκώνει ως μια κοινότητα αξιών αυτό το όραμα της ελευθερίας και της δικαιοσύνης» δήλωνε το 2012 ο πρώην πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόζο παραλαμβάνοντας το Νομπέλ Ειρήνης με το οποίο τιμήθηκε η Ένωση. Μόλις τρία χρόνια αργότερα τα θεμέλια της ίδιας κοινότητας αξιών φαντάζουν λιγότερο στερεά. Διχασμένη και αποδυναμωμένη, δείχνει να έχει απομακρυνθεί από έναν από τους πρωταρχικούς σκοπούς της ευρωπαϊκής ενοποίησης: τη δημιουργία μιας κανονιστικής κοινότητας στην

οποία η αλληλεγγύη, ως μια θεμελιώδης αρχή, σήμαινε τον ίσο και δίκαιο καταμερισμό τόσο της ευημερίας όσο και των φορτίων μεταξύ των κρατών-μελών.

Ο Σόιμπλε και τα όριά του

Σήμερα δημοσιεύματα σε όλη την Ευρώπη παρουσιάζουν το Βερολίνο ως αλαζονικό, αυταρχικό, εγωιστικό και αγνώμων, σε μία από τις χειρότερες περιόδους για την εικόνα της Γερμανίας

Ο συνήθης στόχος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, υπουργός Οικονομικών της Γερμανίας Βόλφγκανγκ Σόιμπλε

ας στο εξωτερικό. Χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης αναρτούν εικόνες του γερμανού υπουργού Οικονομικών Βόλφγκανγκ Σόιμπλε «παρέα» με σβάστικες χρησιμοποιώντας το hashtag #Thisisacoup και παρακινώντας για μποϊκοτάζ των γερμανικών προϊόντων.

«Ενας ηγετικός ρόλος που να αντιστοιχεί στο οικονομικό και πολιτικό της βάρος συνιστά παγκόσμια πρόκληση για τη Γερμανία, ειδικά στα διπλωματικά και στρατιωτικά ζητήματα, όπου διστάζει να έχει ενεργή στάση – ο ηγέτης σε αυτά είναι μάλλον η Γαλλία. Στο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό μέτωπο η Γερμανία ασκεί μια ντε φάκτο ηγεσία, στη βάση ενός συγκεκριμένου ορά-

ματος για την ισορροπία μεταξύ αλληλεγγύης και υπευθυνότητας: εστιάζει ξεκάθαρα στους κανόνες, στη συμμόρφωση και στην εθνική ανταγωνιστικότητα» σχολίασε στο «Βήμα» ο Ιβ Μπαρτοντσίνι, διευθυντής του Ινστιτούτου Ζακ Ντελόρ

Η καγκελάρια της Γερμανίας Άνγκελα Μέρκελ αποφάσισε από κοινού με τον πρόεδρο της Γαλλίας Φρανσουά Ολάντ να αποκλειστεί η προοπτική του Grexit

Η ΓΝΩΜΗ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ

Από τη βαθύτατη δυσπιστία ως την αναγνώριση της «φυσικής ηγεσίας» του Βερολίνου στην ΕΕ

Μπορεί η Γερμανία να ηγηθεί μιας Ευρώπης της αλληλεγγύης και της αλληλοκατανόησης; «Το Βήμα» έθεσε το ερώτημα σε τέσσερις έγκριτους αναλυτές και πανεπιστημιακούς. Και εισέπραξε απαντήσεις που κυμαίνονται από τη βαθύτατη δυσπιστία ως την αναγνώριση της «φυσικής ηγεσίας» του Βερολίνου στην Ευρώπη της κρίσης.

ΧΕΝΙΝΓΚ ΜΕΓΕΡ

Ερευνητικός συνεργάτης στην Ομάδα Ανάλυσης Δημόσιας Πολιτικής στη London School of Economics (LSE) και διευθυντής της ηλεκτρονικής επιθεώρησης Social Europe

«Υπάρχουν πλέον αμφιβολίες για το αν η Ευρώπη είναι ένα δημοκρατικό εγχείρημα»

Πιστεύω ότι η Γερμανία μπορεί να αναλάβει έναν νέο τύπο ηγεσίας μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο αυτός ο ρόλος βασίζεται στη θεμελιώδη αρχή της μεταπολεμικής συνεργασίας με την Ευρώπη: η συνειδητοποίηση ότι μια ευρωπαϊκή Γερμανία διευκολύνει και επιδιώκει το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον με συναίνεση και δεν σπρώχνει την Ευρώπη σε μια κατεύθυνση που πρωταρχικά είναι ευθυγραμμισμένη με το στενά προσδιορισμένο εθνικό συμφέρον. Το τελευταίο δεν θα λει-

τουργήσει και δυστυχώς αυτό είναι που παρακολουθούμε τις τελευταίες εβδομάδες να συμβαίνει. Ο τρόπος που η κυβέρνηση του Βερολίνου χειρίστηκε την κρίση στην Ελλάδα κατά την άποψή μου έκανε άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να σκεφθούν τις πιθανές μακροπρόθεσμες επιπλοκές. Συχνά ανα-

φέρεται η έλλειψη εμπιστοσύνης στην ελληνική κυβέρνηση. Λιγότερο συχνά αναφέρεται ότι τώρα αντιμετωπίζουμε μια γενική συντριβή της εμπιστοσύνης και έναν ευρύ κατακερματισμό των πολιτικών στην καρδιά της ευρωζώνης. Η πιο εντυπωσιακή σύγκρουση είναι πιθανώς οι πολύ διαφορετικές ιδέες για το τι είναι πραγματικά η ευρωζώνη μεταξύ της Γαλλίας και της Γερμανίας. Οι πρόσφατες πολιτικές της κυβέρνησης της καγκελαρίου Μέρκελ είναι εσφαλμένες και πρέπει να εγκαταλειφθούν άμεσα. Η κατάσταση στην Ελλάδα χειροτερεύει αντί να καλύτερεύει και ήδη έχουμε έρθει αντιμέτωποι με τη μακροχρόνια ζημιά που έχει δημιουργήσει αμφιβολίες για το αν η Ευρώπη είναι ένα δημοκρατικό εγχείρημα που υπάρχει για να ενώνει και να βελτιώνει τις ζωές των πολιτών της. Κάθε επιπλέον βήμα στον λάθος δρόμο μόνο θα μεγαλώνει τη ζημιά που έχει γίνει.

ΝΤΑΝΙΕΛ ΓΚΡΟΣ

Διευθυντής του Κέντρου Μελετών Ευρωπαϊκής Πολιτικής (CEPS) στις Βρυξέλλες

«Οι χώρες της ευρωζώνης συμφωνούν και θεωρούν φυσικό ηγέτη τους το Βερολίνο»

Η ερώτηση αυτή προϋποθέτει ότι ο σκοπός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν εκείνος της αλληλεγγύης και της αλληλοκατανόησης. Αλλά ποτέ δεν ήταν αυτός. Η αλληλεγγύη δεν υπήρξε ποτέ δομικό στοιχείο της ΕΕ. Υπάρχει κάποια αναδιανομή των διαρθρωτικών ταμείων αλλά αυτό έγινε περισσότερο από πεφωτισμένο ιδιον συμφέρον και όχι από αλληλεγγύη (όπως στο εσωτερικό των κρατών, για παράδειγμα μεταξύ της Δυτικής και της Ανατολικής Γερμανίας). Η βάση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ενοποίησης ήταν επίσης λιγότερο ιδεαλιστική από την αλληλοκατανόηση – ήταν μια συμφωνία να αφήσουν «το παρελθόν να είναι παρελθόν» (με διαφορετικές ερμηνείες) προβλέποντας σε ένα μέλλον όπου το παρελθόν δεν θα είχε σημασία. Μέσα στο πλαίσιο της ΕΕ συγκεκριμένες σημαντικές διαστά-

σεις της πολιτικής και επομένως η κυριαρχία κατέστησαν κοινές, αλλά μόνο με τη συμφωνία ότι όλοι θα ακολουθούσαν και θα εφαρμόζαν τους κανόνες. Τα περισσότερα μέλη της ευρωζώνης κρίνουν ότι η Ελλάδα παραβίασε αυτούς τους κοινούς κανόνες και δεν εφαρμόσε όσα υποσχέθηκε επανειλημμένως. Γι' αυτό η στάση της Γερμανίας υποστηρίζεται από σχεδόν όλα τα κράτη-μέλη. Όλες αυτές οι χώρες βλέπουν τη Γερμανία ως τον φυσικό τους ηγέτη, όχι τόσο επειδή είναι ισχυρή (στη Γερμανία αντιστοιχεί λιγότερο από το ένα τρίτο του ΑΕΠ της ευρωζώνης) αλλά επειδή η Γερμανία εκφράζει τις απόψεις τους. Το ζήτημα στο οποίο τα υπόλοιπα κράτη-μέλη θα έπρεπε να είναι πιο προσεκτικά είναι το να μιλάνε ανοιχτά για το Grexit. Αλλά σχεδόν όλες οι άλλες χώρες αισθάνονται ότι «φτάνει πια» με την Ελλάδα και ότι αυτό το δράμα πρέπει να τελειώσει με τον έναν ή τον άλλον τρόπο.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ
www.tovima.gr

αλληλεγγύη;

στο Παρίσι. «Στην τρέχουσα κρίση ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε δείχνει να υιοθετήσει μια σκληρή στάση που δεν αποκλείει το ενδεχόμενο Grexit γιατί, κατά την άποψή του, τα όρια της γερμανικής αλληλεγγύης, κατανόησης και εμπιστο-

σύνης έχουν ξεπεραστεί. Η Ανγκελα Μέρκελ τελικά αποφάσισε μαζί με τη Γαλλία να υιοθετήσει έναν συμβιβασμό που να αποκλείει το Grexit και να επιδείξει περισσότερη αλληλεγγύη στην Ελλάδα υπό πολύ σκληρούς όρους και

προϋποθέσεις» συμπληρώσε ο Μπαρτοντσίνι.

Η Ελλάδα ως απείθαρχο θετό παιδί

Οπως έγραψε το περιοδικό «Time», «σε όλη την Ευρώπη αλλά και στη Γερμανία η κυβέρνηση της καγκελαρί-

ου Μέρκελ κατηγορείται ότι αντιμετώπισε την Ελλάδα ως ένα απείθαρχο θετό παιδί και όχι ως ένα ισότιμο μέλος της ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης», αντίδραση που, σύμφωνα με το ίδιο δημοσίευμα, είναι χαρακτηριστική του θυμού για την αυξανόμενη επιρροή της Γερμανίας στην ΕΕ.

«Είναι σημαντικό να έχουμε κατά νου ότι η Γερμανία είναι ο διστακτικός ηγέτης της Ευρώπης. Η σημερινή υπεροχή της είναι αποτέλεσμα των καλών οικονομικών επιδόσεών της στη διάρκεια των τελευταίων χρόνων και της σχετικά αδύναμης ηγεσίας της Γαλλίας και της Βρετανίας. Δεν θα διαρκέσει για πάντα. Ενώ τα μέσα ενημέρωσης θέλουν να προβάλλουν την καγκελάριο Μέρκελ ως τη "βασίλισσα της Ευρώπης", η ίδια δεν βλέπει τον εαυτό της σε αυτόν τον ρόλο» είπε στο «Βήμα» ο Στέφαν Λίνε, ακαδημαϊκός συνεργάτης του Carnegie Europe στις Βρυξέλλες.

Νοσταλούν το παλιό έθνος-κράτος

«Η τελευταία ελληνική κρίση επιβεβαίωσε ότι στην ουσία του το ευρώ είναι ένα ομοσπονδιακό εγχείρημα. Η ευρωζώνη χρειάζεται πολύ

πιο ισχυρό συντονισμό των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών της και ισχυρότερους μηχανισμούς αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών της ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν θα προκύψουν παρόμοιες κρίσεις στο μέλλον. Η τραπεζική ένωση ήταν ένα σημαντικό βήμα αλλά χρειάζονται επιπρόσθετα μέτρα ώστε η Νομισματική Ένωση να έχει διάρκεια» συνέχισε ο Λίνε.

Και προσέθεσε: «Στο σημερινό πολιτικό κλίμα μια σοβαρή αναθεώρηση της ευρωπαϊκής συνθήκης πιθανώς να μην επεβίωνε από τη διαδικασία επικύρωσης στα 28 κράτη-μέλη. Πολλοί ευρωπαίοι πολίτες έχουν χάσει την πίστη τους στην ευρωπαϊκή ενοποίηση και αισθάνονται νοσταλγία για το παλιό, προστατευτικό έθνος-κράτος. Επομένως είναι πιθανόν η ΕΕ να συνεχίσει να τα κουτσοφέρνει και το ευρώ να παραμένει αδύναμο. Αυτό θα αλλάξει είτε μέσω μιας βιώσιμης οικονομικής ανάκαμψης που θα βελτιώσει τη διάθεση για περαιτέρω βήματα είτε μέσω μιας ακόμη χειρότερης κρίσης που δεν θα αφήσει στα κράτη-μέλη άλλη επιλογή από το να εκχωρήσουν περισσότερη κυριαρχία στην Ένωση».

ΕΥΡΩΒΑΡΟΜΕΤΡΟ

Δεν έχουν ευρώ και το φοβούνται

Δημοσκόπηση του Ευρωβαρομέτρου που δημοσιεύτηκε τον Μάιο του 2015 αποκαλύπτει ότι περισσότεροι πολίτες στα εννέα κράτη-μέλη της ΕΕ τα οποία δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ θεωρούν ότι το κοινό νόμισμα θα έχει αρνητικές συνέπειες για τη χώρα τους σε σχέση με το 2014. Συγκεκριμένα, μόλις τέσσερις στους δέκα ερωτηθέντες (3% λιγότεροι σε σχέση με το 2014) πιστεύουν ότι η υιοθέτηση του ευρώ θα συνιστά θετική εξέλιξη για τις χώρες τους, ενώ το 53% (3% περισσότεροι σε σχέση με το 2014) δήλωσε ότι το ευρώ θα έχει αρνητικές συνέπειες. Η Ρουμανία και η Ουγγαρία είναι τα μοναδικά κράτη-μέλη εκτός ευρωζώνης όπου η πλειοψηφία των πολιτών πιστεύει ότι η υιοθέτηση του ευρώ θα έχει θετικές συνέπειες. Στα υπόλοιπα κράτη-μέλη και ειδικά στην Τσεχία (70% κατά και 26% υπέρ) και στη Σουηδία (62% κατά και 31% υπέρ) οι πολίτες θεωρούν ότι το ευρώ δεν θα ωφελήσει τη χώρα τους.

REUTERS/AXEL SCHMIDT

ΜΠΑΡΙ ΑΪΚΕΝΓΚΡΙΝ

Καθηγητής Οικονομικών και Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Μπέρκλεϊ και πρώην σύμβουλος του ΔΝΤ

«Η Μέρκελ παρουσιάζει διαστρεβλωμένα τις απόψεις της στη δική της κοινή γνώμη»

Ο αείμνηστος, σπουδαίος ιστορικός της οικονομίας Τσαρλς Κιντλμπέργκερ στο κλασικό βιβλίο με τον προφητικό τίτλο «World in Depression» («Ο κόσμος σε ύφεση») υποστήριξε ότι η διεθνής οικονομική ηγεσία έχει δύο πτυχές. Πρώτον, ο ηγέτης πρέπει να αναγνωρίσει την ευθύνη του και να δρα για τη σταθερότητα του διεθνούς συστήματος. Πρέπει να βλέπει πέρα από τα εθνικά συμφέροντα. Δεύτερον, ο ηγέτης πρέπει να ασκεί την επιρροή του όχι εξαναγκάζοντας τον λιγότερο

ισχυρό να δεχθεί τη θέλησή του (κάτι που μακροπρόθεσμα είναι δύσκολο να λειτουργήσει) αλλά βοηθώντας στην οικοδόμηση της διεθνούς συνεργασίας. Μπορεί η Γερμανία να αναλάβει αυτούς τους ρόλους στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Η καταγραφή των τελευταίων δέκα χρόνων δεν είναι καθυστερητική. Η Γερμανία πα-

ρουσιάζει πλεονάσματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις αποσταθεροποιητικές συνέπειες των πολιτικών της στις άλλες χώρες της ευρωζώνης. Ούτε η Σύνοδος το περασμένο Σαββατοκύριακο ήταν ένα λαμπρό παράδειγμα για το πώς να προάγει τη διεθνή συνεργασία. Είναι επίσης αποκαλυπτικό ότι η Γερμανία επιμένει στη συμμετοχή του ΔΝΤ στο ελληνικό πρόγραμμα. Η Γερμανία και οι σύμμαχοί της δεν αισθάνονται ικανοί από μόνοι τους. Μπορεί η Γερμανία να αποκτήσει ηγετικό ρόλο με τον καιρό; Η καγκελάριος Μέρκελ δείχνει ότι λαμβάνει περισσότερο υπόψη τις ευαισθησίες των άλλων κρατών από ό,τι ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε. Αλλά η Μέρκελ έχει την τάση να παρουσιάζει διαστρεβλωμένα τις απόψεις της στη γερμανική κοινή γνώμη. Ο ρόλος του ηγέτη είναι να διαμορφώνει την κοινή γνώμη, όχι να την ακολουθεί τυφλά.

ΣΤΕΦΑΝ ΒΟΛΦ

Καθηγητής Διεθνούς Ασφαλείας στο Πανεπιστήμιο του Μπέρμινγχαμ στη Βρετανία

«Η γερμανική στάση βασίζεται στη θεμελιώδη αρχή της αλληλεγγύης»

Η Γερμανία θα αντεπεξέλθει στον ηγετικό της ρόλο στην Ευρώπη και θα συμβάλει σε μια βιώσιμη Ευρωπαϊκή Ένωση της αλληλεγγύης και της αλληλοκατανόησης. Η Γερμανία ως η μεγαλύτερη οικονομία της ΕΕ και της ευρωζώνης έχει και την υποχρέωση αλλά και το αποκλειστικό συμφέρον να τα διατηρήσει αυτά στην ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να γίνει κάθε προσπάθεια για να μπει η Ελλάδα πίσω στον δρόμο της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και της χρη-

ματοπιστωτικής σταθερότητας αλλά και για να διατηρηθεί η ενότητα των κρατών της ευρωζώνης και των 28 κρατών-μελών της ΕΕ, που είναι κρίσιμη προϋπόθεση για την αλληλεγγύη προς την Ελλάδα. Η γερμανίδα καγκελάριος είναι αφοσιωμένη σε αυτό το έργο, παρά τις αντιδράσεις από την κυβέρνηση και το κόμμα της.

Η πρόσφατη συμφωνία αντανάκλα αυτή τη γερμανική δέσμευση αλλά επίσης επιδεικνύει και το σημερινό μέγεθος της δυσπιστίας μεταξύ της Ελλάδας και των άλλων μελών της ευρωζώνης, όχι μόνο της Γερμανίας. Είναι εύκολο να κακολογούν τη Γερμανία, αλλά τα περισσότερα μέλη της ευρωζώνης υποστήριξαν τη γερμανική στάση στις διαπραγματεύσεις. Ειδικά εκείνα τα κράτη που πέρασαν από μια περίοδο αυστηρής λιτότητας για να διασφαλίσουν τη δική τους οικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Στη Γερμανία θα αναγνωρίζεται πάντα ο ρόλος του ηγέτη, αλλά αυτό δεν πρέπει να συγχέεται με μια ηγεμονική προσέγγιση βασισμένη στο εθνικό συμφέρον. Η ιστορία της ΕΕ είναι αυτή της αλληλεγγύης και της αλληλοκατανόησης. Δεν υπάρχει λόγος να πιστεύουμε ότι το μέλλον της θα βασιστεί σε κάτι άλλο ή ότι η Γερμανία έχει απομακρυνθεί από αυτή τη θεμελιώδη αρχή.